

**СОНИК Вікторія Дмитрівна**

**Стратегічне партнерство Україна - США в умовах  
сучасних глобальних викликів / Ukraine-US  
Strategic Partnership in the Context of Current  
Global Challenges**

спеціальність: 291 - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

освітньо-професійна програма - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи  
МВСКм-21  
В. Д. Соник

---

Науковий керівник:  
к.е.н., доцент, Н. І. Карпишин

---

Кваліфікаційну роботу  
допущено до захисту:

" \_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Завідувач кафедри  
\_\_\_\_\_  
**О. І. Тулай**

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                           |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                                                                         | <b>3</b>  |
| <b>РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІЖДЕРЖАВНОГО<br/>СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США .....</b>                                    | <b>6</b>  |
| 1.1. Зміст, принципи та інструментарій стратегічного партнерства.....                                                                     | 6         |
| 1.2. Історія українсько-американських відносин.....                                                                                       | 11        |
| <b>РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА<br/>УКРАЇНИ ТА США.....</b>                                                          | <b>18</b> |
| 2.1. Воєнно-технічна співпраця України та США.....                                                                                        | 18        |
| 2.2. Українсько-американська співпраця в торговельно-економічній сфері.....                                                               | 24        |
| 2.3. Культурно-гуманітарне партнерство України і США.....                                                                                 | 31        |
| <b>РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ<br/>ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД<br/>РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....</b> | <b>37</b> |
| <b>ВИСНОВКИ.....</b>                                                                                                                      | <b>45</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>                                                                                                    | <b>49</b> |

## ВСТУП

Зовнішньополітичні відносини між сучасними країнами характеризуються значним динамізмом і підвищенням активізації двосторонніх міжнародних відносин. Надзвичайно актуальною стала тенденція до проголошення стратегічного партнерства між акторами міжнародної арени. Така декларація стратегічних стосунків показує їхню винятковість або надзвичайну важливість для країн-партнерів.

Одним із видів міжнародної співпраці є стратегічне партнерство, яке, в наукових колах, вважається комплексним та багатоаспектним поняттям і посідає вагомое місце в системі міжнародних відносин. Стратегічне партнерство є важливим інструментом реалізації зовнішньої політики, оскільки відображає геостратегічні інтереси задіяних суб'єктів-партнерів і є вигідним способом взаємодії в різних галузях економіки країн.

Стратегічне партнерство США і України - це довготривале і взаємовигідне співробітництво між двома державами, яке ґрунтується на спільних цінностях, інтересах та викликах. Це партнерство охоплює різні сфери, такі як політика, безпека, оборона, економіка, енергетика, наука, освіта, культура та гуманітарна допомога. Важливими складовими стратегічного партнерства країн є економічна та безпекова компоненти, особливо з урахуванням сучасних українських національних інтересів.

Стратегічне партнерство США і України передбачає спільну участь у вирішенні глобальних і регіональних проблем, таких як боротьба з тероризмом, збройними конфліктами, зміна клімату, розповсюдження зброї масового знищення, захист прав людини та демократії. Україна і США також співпрацюють у рамках різних міжнародних організацій, таких як ООН, НАТО, ОБСЄ, Рада Європи, Світовий банк, МВФ та інших.

Метою дипломної роботи є дослідження концептуальних та правових засад виникнення стратегічного партнерства між Україною і США та аналізу напрямків українсько-американської співпраці з початку незалежності України.

Для досягнення поставленої в роботі мети вирішено наступні завдання:

- досліджено зміст, принципи та інструментарій стратегічного партнерства;
- досліджено історію українсько-американських відносин;
- проаналізовано вектори воєнно-технічної співпраці України та США;
- розглянуто особливості українсько-американської співпраці в торговельно-економічній сфері;
- проаналізовано напрямки культурно-гуманітарного партнерства України та США
- досліджено українсько-американські ініціативи у сфері інформаційної та енергетичної безпеки.

**Об’єктом дослідження** є стратегічне партнерство як рівень співробітництва між державами.

**Предметом дослідження** є теоретико-правові аспекти і практичний досвід здійснення стратегічного партнерства між Україною та США.

**Методи дослідження.** У науковій роботі використовувались наступні методи дослідження: загальнонаукові методи вивчення явищ, методи аналізу та синтезу; групування та порівняння, індукції та дедукції, спостереження та узагальнення. В роботі систематизовано та проаналізовано наукові, публіцистичні та статистичні джерела інформації з проблематики стратегічного партнерства між США та Україною з початку незалежності до сучасного періоду російсько-української війни.

**Практичне значення одержаних результатів** Результати цього дослідження можуть використовуватися при викладанні навчальних дисциплін, які вивчають міжнародні відносини та для формування стратегічних напрямів

партнерства України. Крім цього, результати дипломної роботи пройшли апробацію в опублікованих тезах: «США та Україна: співробітництво у військовій сфері в час російської агресії» у збірнику матеріалів IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень» (1 листопада 2024 р., ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, Україна) та «Україна і США: торговельно-економічні відносини в період російської агресії» у збірнику матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва» (17 грудня 2024 року, Львів).

**Структура роботи.** Наукова робота складається з 48 сторінок, включаючи 4 рисунки та 3 таблиці. Для написання роботи використано 44 джерела.

## **РОЗДІЛ І.**

### **КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МІЖДЕРЖАВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США**

#### **1.1. Зміст, принципи та інструментарій стратегічного партнерства**

На сучасному етапі розвитку міждержавних відносин найбільш перспективною формою взаємодії держав є співпраця, котра реалізується шляхом участі у різних міжнародних структурах; заключення різнорівневих договорів про дружбу та співробітництво тощо.

Співробітництво як вид міжнародної взаємодії може використовуватися у всіх сферах міжнародної діяльності. Синонімом цього поняття вважається термін «партнерство». В історичній ретроспективі дане поняття сформувалося після Другої світової війни і стало фактично результатом подолання наслідків тоталітаризму в Західній Європі. В той час, під партнерством розуміли політику компромісу та ідеологічну основу економічної політики соціал-демократичних урядів. Партнерство було виходом із важкої соціальної конфронтації, яка виникла внаслідок «холодної війни», і воно стало необхідною умовою миру та економічного зростання.

Держави як стратегічні партнери завжди мають узгоджувати свої дії в міжнародному полі і перспективи міждержавного співробітництва. Тому стратегічне партнерство відіграє таку важливу роль і його вплив посилюється.

Термін «стратегічне партнерство» часто використовують політики, коли вони намагаються підкреслити особливе значення відносин між державами, тому воно стає дедалі важливішим видом співробітництва.

В науковій сфері поняття «стратегічного партнерства», його основи та принципи практичного застосування викликає дискусію та полеміку. «Більшість вітчизняних дослідників сходяться в баченні, що «основною умовою для

проголошення міждержавних відносин на принципах стратегічного партнерства є повний або частковий збіг стратегічних цілей країн-партнерів» [3, с. 368].

В основі іншого підходу до проблем визначення стратегічного партнерства лежить аналіз і розуміння ключових складників – понять «стратегія» й «партнерство». При цьому «принциповим є визначення зовнішньо-політичної стратегії держави, тоді як стратегічне партнерство розглядається як засіб її реалізації» [3, с. 368].

Отже, стратегічне партнерство - це «такий рівень співробітництва між державами, який передбачає здійснення ними спільних дій для задоволення своїх ключових національних інтересів» [3, с. 368].

«Важливими принципами стратегічного партнерства є:

- довготривалість;
- максимальна ефективність;
- взаємовигідність» [3, с. 368].

Умовами довгострокового і взаємовигідного співробітництва в рамках стратегічного партнерства є:

- наявність мети і завдань, для досягнення яких потрібна спільна координація зусиль партнерів на тривалу перспективу;
- спільне розуміння партнерами засадничих основ стратегічного партнерства;
- діюча правова база партнерства, у якій чітко закріплені основи співробітництва і механізми його реалізації;
- інституційний механізм для забезпечення реалізації стратегічного партнерства;
- перевага спільних цілей над розбіжностями тощо.

Можливими перешкодами в ході стратегічного партнерства є різниця у підходах до будови політичної системи або негативні стереотипи сприйняття партнера, що склались історично.

На відміну від союзу, стратегічне співробітництво не вимагає від сторін жорстоких зобов'язань політичного, економічного, безпекового чи гуманітарного плану. Ці відносини мають більш стратегічне значення і можуть впливати на процеси реалізації інтересів країн-партнерів як на національному, так і на міжнародному рівні.

Основними моделями стратегічного партнерства є:

- фактичне стратегічне партнерство - це активний розвиток, намагання спільного досягнення цілей та готовність держав йти на взаємні поступки та компроміс впродовж певного періоду часу;
- декларативне стратегічне партнерство - це, коли реалізація договорів стратегічного партнерства або не відбувається або має лише формальний характер;
- прагматичне стратегічне партнерство – це коли відносини між державами встановлюються виключно для розвитку окремої галузі;
- представницьке стратегічне партнерство - партнерство встановлюється для реалізації інтересів в окремих регіонах чи організаціях;
- асиметричне стратегічне партнерство – це коли відносини партнерства передбачають домінування однієї з країн.

Ефективне стратегічне партнерство діє за такими принципами, як:

- високий ступінь довіри;
- прозорість відносин;
- економічне і політичне партнерство;
- узгодження зовнішньополітичних дій;
- довготривалість відносин;
- врахування геополітичних та геоекономічних інтересів інших країн-партнерів.

Стратегічною метою довгострокової співпраці є наявність двосторонньої вигоди, в якій зацікавлені обидві сторони, про що вони закріплюють у



відповідних документах. Однак, як свідчить міжнародно-правовий досвід, сторони не одразу заявляють про юридичну формалізацію тісніших стосунків, щоб уникнути злиття чи поглинання, які це не раз траплялися у світовій історії. Адже, завжди існує ризик, що в межах стратегічного партнерства слабша держава чи компанія намагається співробітничати з потужнішою державою (компанією), а політичні лідери не завжди відповідально працюють.

Стратегічне партнерство є довготривалим процесом, який вимагає визначення довгострокових заходів; місця країни-партнера в системі зовнішніх зносин з урахуванням національних стратегічних інтересів; раціональної структури за видами та напрямками із виокремленням поточних і довгострокових пріоритетів.

Стратегічне партнерство ефективно працюватиме, коли буде виходити за межі економічних відносин і фокусуватися на вирішенні політичних та безпекових питань. Проте, в більшості випадків, правове втілення міжнародного стратегічного співробітництва відбувається в якості окремих несистематизованих проявів: у формі меморандумів, декларацій чи хартій, які є актами «м'якого» права і не визначають конкретних сфер співробітництва.

У стратегічному партнерстві важливим є розуміння часу або моменту його укладання. Потрібно, щоб він збігався з кумуляцією багаторічного безперервного зростання взаємовідносин. Часовий компонент може серйозно вплинути на зміцнення відносин та їх подальше осмислення.

Стратегічне партнерство України на початку 2000-х років було налагоджене майже з 40 країнами світу. Однак, переважна більшість цих країн не підкріплювала «стратегічний» статус ні реальними діями у двосторонніх відносинах, ні договірною базою чи внутрішніми правовими документами.

Ситуація змінилась, коли у вересні 2020 року в Україні було ухвалено Стратегію національної безпеки, а в 2021 році - Стратегію зовнішньополітичної

діяльності України. В цих документах було формально визначено стратегічних партнерів України.

У Стратегії нацбезпеки було визначено дві стратегічно важливі групи країн, а саме [29]:

1 група - США, Велика Британія, Франція, Німеччина, Канада - держави всебічного співробітництва стратегічного характеру;

2 група – Туреччина, Азербайджан, Грузія, Литва, Польща – просто держави стратегічного партнерства.

В окремому розділі Стратегії зовнішньополітичної діяльності під назвою «Відносини пріоритетного стратегічного характеру та стратегічного партнерства» [28] було визначено різні типи розбудови двосторонніх відносин з державами:

1) відносини пріоритетного стратегічного характеру з такими країнами як США, Британія, Канада, Німеччина та Франція;

2) відносини особливого партнерства з Канадою;

3) стратегічне партнерство з такими країнами як Німеччина, Польща, Китай, Азербайджан, Грузія, Литва, Бразилія, Туреччина та всебічне партнерство стратегічного значення із Францією і глобальне партнерство з Японією.

До складу партнерів, визначених Стратегією нацбезпеки, у 2021 році було додано Китай, Бразилію та Японію. Однак, після повномасштабного вторгнення росії в Україну, умови партнерства з Китаєм мають бути переглянуті.

Потенційними стратегічними партнерами України були визначені Молдова, Румунія та Індія.

На сучасному етапі основними критеріями стратегічного партнерства України з іншими країнами є:

- наявність відповідних законодавчих актів про партнерство;
- допомога та підтримка у міжнародному середовищі, особливо у протистоянні російській агресії;

- запровадження санкцій проти країни-агресора - росії;
- відсутність прихованих деструктивних дій з боку країни-партнера;
- системна підтримка на багатосторонніх міждержавних майданчиках;
- співпадіння ключових цілей партнерів;
- рівень вразливості країни-партнера від зміни політичних еліт в Україні;
- наявність військового та безпекового співробітництва;
- наявність угоди про вільну торгівлю тощо.

У 2008 та 2021 роках Україна і Сполучені Штати Америки уклали угоду, яка є міжнародно-правовим актом, що визначає стратегічний рівень відносин. Назва цієї угоди - Хартія Україна – США про стратегічне партнерство. Також, США є однією серед чотирьох держав (ще - Туреччина, Литва і Грузія), що мають з Україною двосторонній орган високого стратегічного рівня.

Стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами будується на спільних цінностях та взаємних інтересах і зосереджується в основному у таких сферах як:

1. Безпека і оборона: військова допомога та спільні навчання.
2. Економічне співробітництво: розширення доступу до ринку, покращення інвестиційного середовища та захисту інтелектуальної власності.
3. Демократичні реформи: верховенство права та антикорупційні заходи.
4. Енергетична безпека: співпраця з метою зменшення залежності України від російських джерел енергії.
5. Гуманітарні та культурні обміни: ініціативи щодо зміцнення зв'язків між громадянами країн через культурні, освітні та професійні обміни.

## **1.2. Історія українсько-американських відносин**

Основним документом, що визначає рамки та принципи партнерства України із США, є Хартія стратегічного партнерства США - Україна, яка була підписана в 2008 році і пізніше оновлена в 2021 році.

Періодизація українсько-американських відносин включає наступні періоди:

- I. 1991-1993 рр.
- II. 1993-1997 рр.
- III. 1998-2000 рр.
- IV. 2003-2009 рр.
- V. 2010-2012 рр.
- VI. 2013-2018 рр.
- VII. 2018 р. до нині.

В період 1991-1993 рр. дипломатичні відносини між Україною та США були встановлені після визнання її незалежності і набули офіційного статусу 3 січня 1992 року. Тоді, головним завданням зовнішньої політики України було отримати від США визнання української держави в якості рівноправного партнера. «У травні 1992 року відбувся перший візит Президента України Л. Кравчука до США, під час якого було підписано політичну декларацію та меморандум про взаєморозуміння між урядами» [36]. На той час, особливо конфронтаційним питанням був ядерний статус України і йшли перемовини про договори, які мали обмежити стратегічне та наступальне озброєння і нерозповсюдження ядерної зброї [32].

Період 1993-1997 рр. розпочався з приходом президента США Б. Клінтона у 1993 році. Саме тоді, підходи до формування українсько-американських відносин почали змінюватись в кращу сторону: Україні було надано фінансову допомогу в розмірі 350 млн. дол. США та залучено до програми «Партнерство заради миру».

Першим політичним документом взаємин України із США, який було підписано в листопаді 1994 року, стала «Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва» [35]. В ньому було зазначено, що безпека України як суверенної незалежної держави має вагоме значення для Сполучених Штатів. Тому, на Будапештському саміті ОБСЄ Україна стала без'ядерною державою, оскільки отримала гарантії національної безпеки від шести країн, серед яких були і США (Велика Британія, росія, Франція і Китай).

Для зміцнення партнерських відносин зі США і в знак мирних домовленостей щодо роззброєння, Президент США Клінтон приїжджав до Києва у травні 1995 р., а президент України Л. Кучма - до Вашингтону у лютому 1996 р. Під час першого візиту було підписано Спільну заяву президентів України і США задля підтримки процесів демократичних та ринкових змін в Україні, визнання її політичного суверенітету та територіальної цілісності.

У 1996 році під час візиту міністра закордонних справ України до США було прийнято рішення про започаткування між Україною та США відносини у формі «стратегічного партнерства». Внаслідок цього, Україна отримала «третє місце за кількістю виділеної іноземним країнам допомоги від Конгресу США після Ізраїля та Єгипту. Впродовж 1990-2001 рр. Україна отримала від США допомоги на суму близько 2 млрд доларів США» [32]. Так, Україні частково вдалось призупинити внутрішню економічну кризу за кошти зовнішньої допомоги, інвестиції та позики від МВФ, БРР та Світового банку.

Період 1998-2000 рр. характеризується як «період розчарування», оскільки США були незадоволені надто повільним ходом українських реформ, тому стратегічна співпраця між двома державами дещо послабилась. Якщо у 1994-1996 рр. в США розглядали Україну як перспективного партнера, що тимчасово знаходиться у складному становищі, то в цей період почав переважати негативізм, який міг призвести до повного відштовхування. Відносини між США та Україною так і не перейшли до економічних, оскільки Україна не змогла

забезпечувати сприятливий інвестиційний клімат для американських інвесторів. Через високий рівень корупції, часті зміни українських урядів, непослідовну економічну політику та політичну нестабільність українсько-американські відносини суттєво погіршились.

В кінці 2000 року під час останнього візиту Б. Клінтона, термін президентства якого завершувався, глава США у своїй промові натякав на те, що Україні потрібно подолати серйозні внутрішні проблеми і вже після цього, розвивати україно-американські відносини.

З приходом у 2001 році до влади у США президента Дж. Буша-молодшого розпочалась політика, спрямована на відбудову відносин з Росією, а Україні відводилася другорядна роль. Тобто інтерес до українського питання з боку США почав суттєво згасати і уряду України потрібно було проводити дієві реформи, щоб не втратити цінності свого геостратегічного положення.

В період 2003-2009 рр. командою президента США Барака Обама було переглянуто відносини США із Україною. У квітні 2009 року з візитом в Україну приїхав перший заступник держсекретаря Джеймса Стайнберга та співробітник Білого дому Девідом Ліптоном. Такий крок розцінювався як сигнал того, що Київ все ще залишається для Вашингтону стратегічним партнером. В ході зустрічі було прийнято рішення поглиблювати співробітництво, особливо у розвитку відносин в сфері енергетики, торгівлі та безпеки.

19 грудня 2008 року було підписано українсько-американську Хартію про стратегічне партнерство [34], у якій було підтверджено гарантії безпеки та територіальній цілісності України, зміцнення співпраці у сфері оборони і безпеки з метою запобігання глобальним кризам в світі та проголошено пріоритетні напрями співробітництва в сферах економіки, торгівлі та енергетики. Положення Хартії були спрямовані на зміцнення демократії, активізацію контактів між людьми, розвиток співпраці у гуманітарній сфері.

В липні 2009 Президент України – В. Ющенко та Віце-президент США – Дж. Байден започаткували Українсько-Американську Комісію зі стратегічного партнерства, яку очолили керівники зовнішньополітичних відомств обох країн і яка стала основним механізмом реалізації підписаної Хартії.

З 2010 по 2012 роки в українсько-американські стосунки характеризувались певним похолоданням, оскільки уряд України очолив проросійський президент В. Янукович. Криза поглибилась після арешту колишнього прем'єр-міністра – Ю. Тимошенко.

Восени-взимку 2013 року США жорстко засудили репресивні дії Президента України В. Януковича і його адміністрації щодо придушення громадського руху за Євроінтеграцію та застосування насилля проти мирних демонстрантів у Києві.

США підтримували і надавали допомогу уряду України, який прийшов після перемоги Революції гідності, а колишнього президента - Януковича було занесено у санкційний список. Після приходу до влади в Україні Президента П. Порошенка в грудні 2014 року Президент США – Б. Обама підписав «Закон про підтримку свободи України» [4].

«З початку АТО, на Яворівському полігоні почали проходити спільні українсько-американські навчання, якими керували десантники 173-ї бригади США з місії «Безстрашний гвардієць-2015». Планувалось, що американські фахівці підготують близько 900 військових Нацгвардії, спецпідрозділів та військових частин» [32].

В листопаді 2015 року у Вашингтоні, неподалік Конгресу США відкрився Меморіал жертвам українського Голодомору.

Наприкінці 2018 року в Україну прибула перша офіційна торговельна місія США з метою пошуку можливостей для інвестування в економіку України. Це була перша сертифікована торгова місія зі США до України. За ствердженням

заступника міністра міжнародної торгівлі США, інвестиції в Україну вважались одним з важливих напрямів американського бізнесу.

Період від 2018 року і до нині характеризується тим, що стратегічне партнерство США і України набуло більш нового, ґрунтового змісту. В цей період США почали надавати стратегічну підтримку Україні в її євроінтеграційних прагненнях та зусиллях.

10 листопада 2021 року Державний секретар США Е. Блінкен та Міністр закордонних справ України Д. Кулеба у Вашингтоні підписали оновлену Хартію стратегічного партнерства між Україною та США [33]. В цій Хартії було зазначено, що Сполучені Штати Америки та Україна підтверджують важливість відносин в якості друзів та стратегічних партнерів. Ці відносини засновані на спільних цінностях та інтересах і включають відданість цілісній, вільній, демократичній і мирній Європі [33]. Таке стратегічне партнерство між двома країнами, є важливим для безпеки України і Європи в цілому.

В основі партнерства лежать спільні демократичні цінності, повага до прав людини та верховенства права, а також зобов'язання України продовжувати впроваджувати якісні реформи на шляху інтеграції до європейських та євроатлантичних інституцій.

В цьому документі було наголошено, що значний прогрес України у розвитку демократії та її відданість демократичним реформам, має сильний вплив на просування демократії в Східній Європі.

Хартія стала підтвердженням чіткої позиції США у підтримці суверенітету, незалежності та територіальній цілісності України, включаючи Крим, чим фактично визнала наявність російської агресії та її загрозу і підрив глобального порядку, який заснований на міжнародних правилах.

Зусилля урядів України та США були спрямовані на поглиблення стратегічного партнерства у контексті розширення двостороннього співробітництва у політичній, оборонній, економічній, безпековій, економічній,



енергетичній, освітній, культурній, науковій та гуманітарній сферах. Зобов'язання щодо зміцнення українсько-американських відносин та розвиток стратегічного партнерства між країнами взяли президенти В. Зеленський та Дж. Байден.

Основними принципами співпраці, які визначені в Хартії і які підтримуються державами є:

- принцип підтримки суверенітету, незалежності, територіальної цілісності та непорушності кордонів один одного;
- фундаментального взаєморозуміння і спільної віри в демократію і верховенство права як головних гарантів безпеки, процвітання і свободи;
- співпраці між демократичними країнами в сфері оборони та безпеки з метою ефективного реагування на загрози миру та стабільності.

Це стратегічне партнерство має важливе значення для обох країн і спрямоване на забезпечення стабільної, демократичної та незалежної України, що сприятиме регіональній та глобальній стабільності.

## РОЗДІЛ II

### СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США

#### 2.1. Воєнно-технічна співпраця України та США

Українсько-американська співпраця у військовій сфері розпочалась до російської агресії і триває з часу проголошення незалежності України у 1991 р. З тих пір між країнами-партнерами було підписано низку міждержавних військових договорів та сформовано основи правової бази у безпековому та військовому плані, а саме:

27 липня 1993 р. – «Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво в галузі оборонних та військових відносин між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США» [9], у якому вперше встановлено військові відносини між міністрами оборони країн, офіцерами вищої та середньої ланки тощо;

8 лютого 1994 р. – Програма військової співпраці з альянсом НАТО під назвою «Партнерство заради миру» [14], яка дозволяла українським військовослужбовцям долучатися до миротворчих навчань спільно з країнами-членами та партнерами НАТО, тощо.

5 грудня 1994 р. - «Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї» [10] (відомий під назвою «Будапештський меморандум»). Міжнародна угода, в якій було засвідчено неядерний статус України. Його підписали Україна, США, Росія та Велика Британія.

8 грудня 1999 р. - міжурядова «Угода щодо реалізації програми та проектів міжнародної допомоги у військовій сфері» [26], задля розширення військової співпраці між державами, вивчення військового досвіду, підготовки військових кадрів за стандартами НАТО та військової освіти.

Хартія про стратегічне партнерство між США та Україною 2008 року фактично була доповненням Будапештського меморандуму і визначила американські зобов'язання щодо української держави [34].

Після початку російської агресії в Україні вищезазначені законодавчі акти стали базовими для військової співпраці Києва і Вашингтону. Однак, процес поглиблення співпраці між країнами вимагав додаткових рішень, зокрема:

- в грудні 2014 року під тиском української діаспори Конгресом США був прийнятий закон під назвою «Закон про підтримку свободи України 2014» [4], завдяки якому надавалась військова, енергетична та оборона допомога Україні та її внутрішньо-переміщеним громадянам.

- в кінці 2014 р. – прийнято закон, яким було введено санкції проти Російської Федерації для забезпечення додаткової допомоги Україні. У ньому визначалася військова підтримка України, а саме: постачання оборонного озброєння (на суму 350 млн. дол. США); постачання ядерного палива; відновлення енергетичної інфраструктури, зменшення залежності України від імпортованих енергоносіїв (надання допомоги у 50 млн. дол. США).

У Воєнній Доктрині України (стаття 8), яка була затверджена Указом Президента України у 24 вересні 2015 р., зазначено, що «...Україна може розраховувати лише на власні сили та підтримку США, держав-членів ЄС та НАТО, які підтримують збереження незалежності та територіальної цілісності України» [27].

Зовнішньополітичні та безпекові напрями розвитку України та їхня нестабільність, в першу чергу, залежали від волі вищого політичного керівництва держави, що не завжди сприяло ефективному співробітництву із США, зокрема:

- зовнішня політика Л. Кучми (1994-2004 р.) характеризувалась як багатовекторна, оскільки була спрямована на збереження балансу між США і росією, тобто передбачала співпрацю зі обома країнами;

- зовнішня політика президента В. Ющенка (2004-2010 р.) мала напрям євроатлантичної інтеграції;
- політика декларування позаблокового статусу України (де-юре), а де-факто відбувалася співпраця з РФ була у В. Януковича (2010-2014 р.);
- закріплення в Конституції України європейського вектору руху країни; чітка прозахідна політика і партнерство із США, ЄС та НАТО характеризують час президента П. Порошенка (2014-2019 р.);
- продовження політики євроатлантичної інтеграції, початок діалогу з країною-агресором і потужне стратегічне партнерство в час протидія російській агресії – період президентства О. Зеленського (2019 р.- і по сьогодні).

В 2014 році США не знайшли реальних важелів щоб припинити російську анексію Криму та початок бойових дій в окремих районах Донбасу. Їхня позиція полягала в тому, щоб провокувати Російську Федерацію на контрзаходи.

Важливими положеннями оновленої Хартії про стратегічне партнерство між США і Україною у 2021 році стало те, що Сполучені Штати Америки:

- продовжили низку заходів проти зовнішньої, прямої та гібридної агресії проти України;
- підтримують заходи щодо притягнення Росії до відповідальності за агресію, порушення міжнародного законодавства, захоплення та анексію Криму та збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях України;
- будуть підтримувати зусилля України в протидії економічним, енергетичним збоям, зловмисній кібердіяльності росії шляхом встановлення санкцій.

Хартія стала основою українсько-американського співробітництва у сфері оборони і безпеки та просуванням спільних реформ у оборонній промисловості, забезпечення безпеки Чорного моря, у сфері кіберзахисту та обміну розвідданими.

Також Україна і Сполучені Штати Америки тісно співпрацюють у міжнародних інституціях (ООН, ОБСЄ і Раді Європи) задля ефективного пошуку нових підходів та розробки спільних дій у захисті міжнародного порядку.

Українсько-американська співпраця ведеться у контексті забезпечення неупереджених кримінальних розслідувань та притягнення до відповідальності осіб, які порушили права громадян України на тимчасово окупованих росією територіях.

З 2014 року структурний підрозділ Європейського командування Збройних Сил США співпрацює з Міністерством оборони США і Збройними Силами України і може офіційно представляти Міністерство оборони США. Завдання цього підрозділу координувати та слідкувати за швидкою реалізацією процесу надання американської допомоги. За весь період відновлено та започатковано такі програми зміцнення безпеки в Україні:

1. Програма іноземного військового фінансування (FMF, Foreign Military Financing, 1994 р.) – якою було надано Україні кошти для купівлі військової техніки, майна та послуг у союзників США.

2. Програма «Європейська ініціатива з гарантування безпеки» (ERI, European Reassurance Initiative, 2014 р.), яка призначена для зміцнення європейської безпеки, зокрема, членів НАТО і їх союзників у Європі та особливо країн, суміжних з росією.

Загалом, з 2014 р. по 2021 р. урядом США було виділено Україні близько 1,8 млрд. дол. США для підвищення безпеки України [11].

Основна допомога надходила через програми USAID, FMF та ERI, які фінансували тільки цільові статті витрат, що забезпечувало системність та можливість прогнозування перспектив розвитку сектору безпеки в Україні.

Головною і надважливою для України програмою була «Програма продажу озброєння і військової техніки збройним силам іноземних держав. Програма фінансової допомоги збройним силам іноземних держав(FMS/FMF)». Згідно цієї

програми Україна змогла отримати кошти на закупівлю дефіцитного обладнання, яке технічно неможливо було виготовляти на своїй території. Однак, усі витрати пов'язані з розвантаженням-завантаженням та зберіганням вантажів та брокерські витрати повністю оплачувала українська сторона. Перші вантажі допомоги в Україну були нелетального призначення і спрямовувалися на гуманітарну сферу. А вже після 2014 року допомога почала надаватися для протистояння російській агресії.

З 2014 р. по 2020 р. основна увага приділялась постачанню матеріально-технічної допомоги летального і нелетального призначення. У 2016 р., після приходу нового Президента США, Україні дозволили отримати зброю летальної дії, а американські компанії змогли продавати зброю Україні без посередників.

Від початку російської агресії проти України майже 40 країн світу надали країні військову, фінансову та гуманітарну на 185 млрд. амер. дол. або 165 млрд. євро [39]. Найбільшими донорами були США та Німеччина. Сполучені Штати надали Україні допомогу у розмірі 76,84 млрд. дол. США, що становило 0,33% від ВВП цієї країни.

Отже, США стали головним донором військової допомоги для України і з початку військової агресії до країни надійшла сума у розмірі 43 млрд. дол. США.

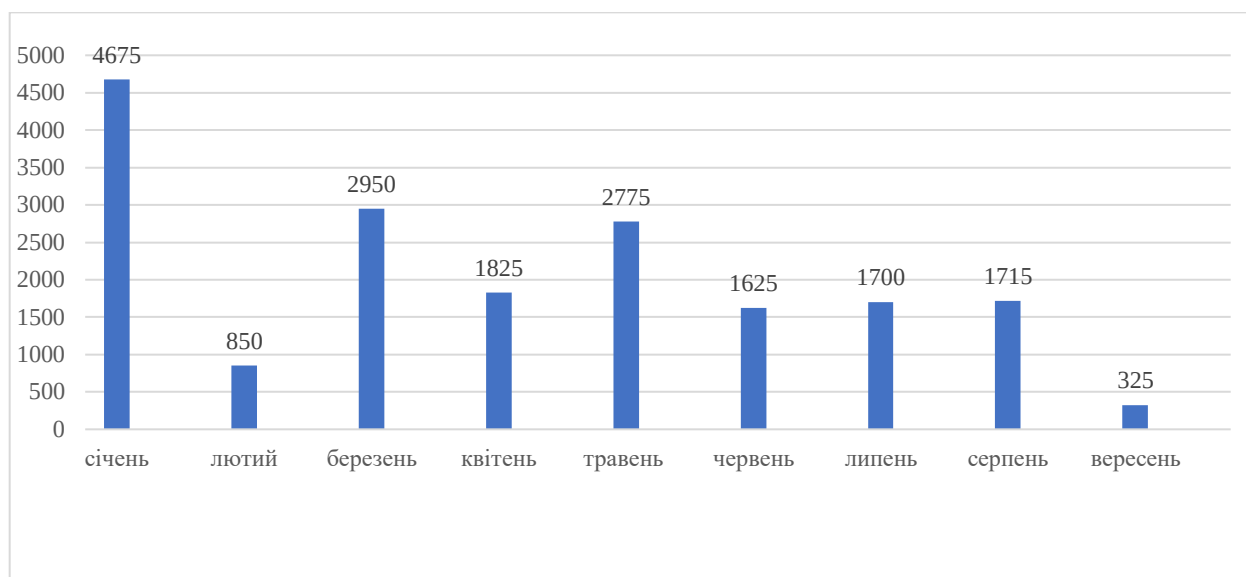
Вже в перший рік війни - у 2022 році було надано допомоги на суму 24,2 млрд. амер. дол. Про першу військову допомогу на суму 350 млн. дол. США було оголошено вже в лютому, коли російські війська вторглися в Україну. На наступний місяць (у березні) Сполучені Штати знову виділили оборонної допомоги на суму у 1,1 млрд. дол. США, яка включала протитанкові системи Javelin, пістолети, кулемети, безпілотники, патрони, бронежилети та інше озброєння.

У квітні 2022 року в Україну надійшло 2,3 млрд. дол. США військової допомоги і 250 млн. дол. США (у травні-червні) та три пакети військової допомоги – на суми 700 млн. дол. США, 1 млрд. дол. США та 450 млн. дол. США.

Україна вперше отримала високомобільні артилерійські ракетні системи HIMARS та гелікоптери Mi-17 [38].

У липні 2022 року американської військової допомоги надійшло на суму 1,5 млрд. дол. США, а в серпні США чотири пакети військової допомоги містили 550 млн. дол. США; 1 млрд. дол. США; 775 млн. дол. США та 2,980 млрд. дол. США.

За січень-вересень 2023 року обсяг військової допомоги становив 18 440 млн. дол. США. (рис. 2.1).



**Рис. 2.1. Військова підтримка України від США у 2023 році**

Складено за даними [38]

У 2024 році США продовжили надання значної військової допомоги Україні. Очкується, обсяг допомоги в розмірі 61 млрд. дол. США, однак половина цієї суми була призначена для поповнення американської армії військовою технікою, покриття логістичних послуг та інші.

## **2.2. Українсько-американська співпраця в торговельно-економічній сфері**

Ефективні торговельно-економічні відносини України і США дають змогу Україні покращити свої національні позиції у світовій економічній системі, забезпечити сталість економічного розвитку, підвищити рівень економічної конкурентоспроможності та досягти високих політичних та соціально-економічних стандартів.

Україна та Сполучені Штати Америки зацікавлені у розширенні співпраці щодо проведення економічних реформ, створення робочих місць, сприяння економічному зростанню, покращення інвестиційного середовища та розширення доступу до ринків товарів та послуг.

Сполучені Штати допомагають у трансформації економіки України, реформуванні та модернізації її ключових галузей та сприяння інвестиціям. США визнають необхідність зміцнення енергетичної безпеки України та вжиття термінових заходів для боротьби зі зміною клімату.

Важливим є також створення надійного інвестиційного середовища, побудованого на принципах верховенства права, справедливого судочинства, прозорості, поваги до прав працівників, інновацій та цифровізації, а також надійного захисту.

Сполучені Штати вважаються стратегічним партнером України, однак торговельно-економічні відносини з Україною не мають вагомого значення для США. Зокрема, Україна займає 77 місце серед країн, які імпортують товари і послуги зі США і 78 – серед країн, у які США експортують свою продукцію [43].

Що ж стосується України, то вона проводить зовнішньоторговельні операції із партнерами із 205 країн світу [6].

За даними Державної служби статистики України у 2023 році в структурі експорту товарів з України, США займали 18 місце серед країн, а першу трійку очолювали Польща, Румунія і Китай. Проте, серед країн-імпортерів – США



займали 5 позицію, тобто країна є важливим економічним партнером України (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Зовнішня торгівля товарами України за країнами-партнерами у 2023 р. [5]**

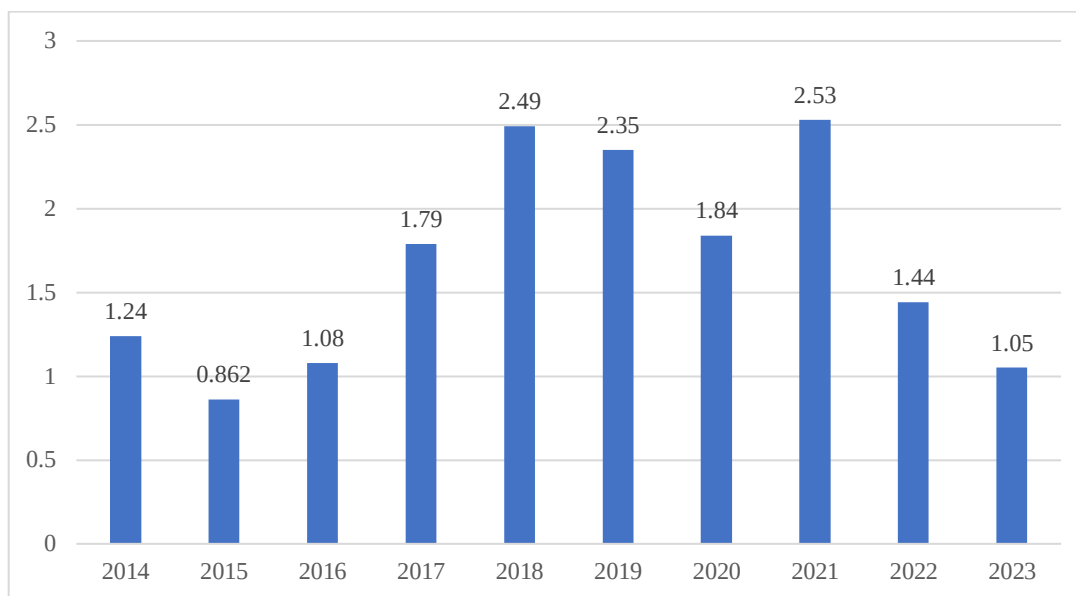
| Експорт |            |              | Імпорт |           |              |
|---------|------------|--------------|--------|-----------|--------------|
| Країна  |            | тис. дол США | країна |           | тис. дол США |
| 1       | Польща     | 4 755 386,3  | 1      | Китай     | 10 444 501,7 |
| 2       | Румунія    | 3 764 884,5  | 2      | Польща    | 6 577 759,0  |
| 3       | Китай      | 2 406 354,8  | 3      | Німеччина | 5 061 679,2  |
| 4       | Туреччина  | 2 368 507,5  | 4      | Туреччина | 4 723 377,9  |
| 5       | Німеччина  | 2 019 672,0  | 5      | США       | 2 862 841,7  |
| 6       | Іспанія    | 2 008 263,4  | 6      | Італія    | 2 278 223,6  |
| 7       | Італія     | 1 536 892,9  | 7      | Болгарія  | 2 221 321,5  |
| 8       | Нідерланди | 1 490 860,0  | 8      | Індія     | 1 882 342,2  |
| 9       | Угорщина   | 1 184 875,2  | 9      | Чехія     | 1 789 421,6  |
| 10      | Єгипет     | 1 085 021,4  | 10     | Франція   | 1 759 193,8  |
| ...     | ...        | ...          | ..     | ...       | ...          |
| 18      | США        | 518 503,01   |        | ...       | ...          |
|         | Всього     | 36 182 902,9 |        | Всього    | 63 566 999,8 |

Починаючи з 2014 року двостороння торгівля між Україною та США характеризується нестійкою динамікою експорту та імпорту товарів і послуг, що спричинене багатьма зовнішніми і внутрішніми факторами.

Починаючи з 2014 року обсяги експорту товарів та послуг зі США в Україну постійно змінювались (рис. 2.2).

У 2015 році, після подій Революції Гідності та початку АТО в Україні, показник експорту досягнув свого мінімального значення – майже 0,9 млрд. дол. США. Наступне падіння експорту зі США було спричинене пандемією COVID- 19 у 2020 році, що скоротило цей показник майже до 1,4 млрд. дол. США

та негативно вплинуло на двосторонній товарообіг країн.



**Рис. 2.2. Динаміка обсягів експорту США в Україну, млрд. грн.**

Примітка. Складено автором на основі [43]

І хоча у 2021 році ситуація дещо покращилась, однак, через повномасштабне вторгнення росії в Україну, експорт американських товарів в країну почав стрімко падати і у 2022 та 2023 роках досягнув 1,5 та 1,3 млрд. дол. США, що є надзвичайно низьким показником економічних відносин.

У 2021 році в структурі експорту товарів зі США в Україну найбільшими товарними групами були: транспортне обладнання (44,3% від загальної суми експорту); масла, мінерали, вапно та цемент (19,3% від загальної суми експорту); машини та механічні пристрої (11,7% від загальної суми експорту) [7].

У 2023 році структура експорту товарів зі США в Україну майже не змінилась, однак, змінились обсяги цих товарів, наприклад, якщо у 2022 році транспортних засобів було імпортовано на суму більше 631 млн. дол. США, то у 2023 р. їхній експорт зменшився більше ніж у два рази і становив 308 млн. дол. США (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Структура експорту США (найбільших 10 груп товарів) в Україну**

| <b>2022 рік</b>                                                    |                  | <b>2023 рік</b>                                                        |                     |
|--------------------------------------------------------------------|------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| Товарна група                                                      | млн. дол.<br>США | Товарна група                                                          | млн.<br>дол.<br>США |
| Транспортні засоби*                                                | 631,6            | Транспортні засоби*                                                    | 307,9               |
| Мінеральне паливо,<br>мінеральні олії, та продукти їх<br>перегонки | 388,4            | Оптична, фототехнічна,<br>медична апаратура                            | 125,9               |
| Машини, ядерні реактори,<br>котли                                  | 188,3            | Машини, ядерні реактори,<br>котли                                      | 114,3               |
| Товари не визначені за видом                                       | 135,3            | Зброя, боєприпаси та<br>запчастини                                     | 107,9               |
| Оптична, фототехнічна,<br>медична апаратура                        | 119,2            | Електротехнічне,<br>електронне обладнання                              | 59,6                |
| Фармацевтична продукція                                            | 103,76           | Товари не визначені за<br>видом                                        | 48,9                |
| Електротехнічне, електронне<br>обладнання                          | 78,3             | Інші виготовлені текстильні<br>вироби, комплекти, одяг                 | 39,7                |
| Олійне насіння, олійні плоди,<br>зерно, насіння, плоди             | 65,9             | Риба та морепродукти                                                   | 32,7                |
| Пластмаса                                                          | 64,4             | Пластмаса                                                              | 28,3                |
| Риба та морепродукти                                               | 54,3             | Мінеральне паливо,<br>мінеральні олії, та продукти<br>їхнього перегону | 20,9                |

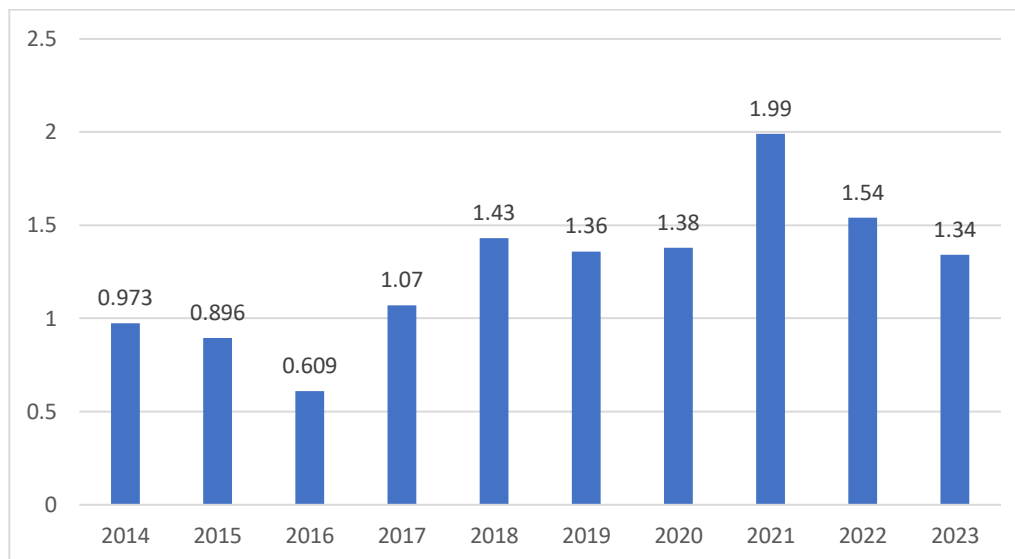
\* крім залізничного, трамвайного рухомого складу

Примітка. Складено автором на основі [43]

Показник імпорту товарів і послуг з України у Сполучені Штати з 2014 до 2021 року повільно зростав (не враховуючи 2016 рік) і його максимальне значення становило майже у 2 млрд. дол. США у 2021 році (рис. 2.3). Однак, у 2023 році експорт Сполучених Штатів до України зменшився більше ніж у два рази порівняно з 2021 роком і майже на 27% порівняно з 2022 роком.

Така тенденція свідчать про поступове скорочення торгівлі між двома країнами, через виклики, пов'язані з війною та економічною нестабільністю в

Україні.



**Рис. 2.3. Динаміка імпорту США з України, млрд. грн.**

Примітка. Складено автором на основі [43]

Впродовж тривалого часу основними товарами, які імпортувалися з України до США були сільськогосподарські товари, метали, хімічні продукти та машинобудівна продукція.

Аналіз структури імпорту українських товарів до США показав, що в 2023 році перелік найбільш експортованих з України до США товарів порівняно з 2022 роком незначно змінився: третю позицію займали такі товари як «Електротехнічне, електронне обладнання», а також суттєво зросли обсяги імпортованих у США напівфабрикатів з овочів, горіхів, фруктів та тваринних, рослинних жирів та олій і продуктів їх розщеплення, а також органічних хімікатів (табл. 2.3).

Для України починаючи з 2014 року лише у 2015, 2022 та 2023 роках спостерігався показник позитивного сальдо торгового балансу зі США, що означало, що в ці роки український експорт перевищував американський імпорт і Україна більше продавала ніж купувала у США. Однак, така ситуація сталась швидше внаслідок стрімкого скорочення американського експорту через загрози і ризики, а не через покращення економічних показників в країні.

Таблиця 2.3

**Структура імпорту США (найбільших 10 груп товарів) з України**

| <b>2022 рік</b>                                                    |                  | <b>2023 рік</b>                                          |                  |
|--------------------------------------------------------------------|------------------|----------------------------------------------------------|------------------|
| Товарна група                                                      | млн. дол.<br>США | Товарна група                                            | млн. дол.<br>США |
| Залізо і сталь                                                     | 264,7            | Залізо і сталь                                           | 539,0            |
| Вироби з чавуну або сталі                                          | 237,5            | Вироби з чавуну або сталі                                | 188,8            |
| Напівфабрикати з овочів, фруктів, горіхів                          | 72,3             | Електротехнічне, електронне обладнання                   | 93,9             |
| Тваринні, рослинні жири та олії, продукти їх розщеплення           | 60,8             | Тваринні, рослинні жири та олії, продукти їх розщеплення | 69,8             |
| Електротехнічне, електронне обладнання                             | 23,1             | Напівфабрикати з овочів, фруктів, горіхів                | 61,9             |
| Машини, ядерні реактори, котли                                     | 18,6             | Органічні хімікати                                       | 51,4             |
| Деревина та вироби з деревини, деревне вугілля                     | 17,7             | Інші виготовлені текстильні вироби, комплекти, одяг      | 27,7             |
| Органічні хімікати                                                 | 17,5             | Товари, не зазначені за видом                            | 27,5             |
| Руди, шлак і зола                                                  | 16,4             | Машини, ядерні реактори, котли                           | 26,8             |
| Неорганічні хімічні речовини, сполуки дорогоцінних металів, ізотоп | 15,5             | Іграшки, ігри, спортивні реквізити                       | 24,8             |

Примітка. Складено автором на основі [43]

Основні кроки українсько-американського співробітництва торговельно-економічній сфері було визначено у спільній заяві щодо стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки під час переговорів лідерів В. Зеленського та Дж. Байдена 1 вересня 2021 р., а саме:

1. Імплементация в Україні ключових реформ: для державних підприємств;

посилення захисту незалежності центрального банку нагляду за фінансовим сектором; створення справедливої конкурентного та інвестиційного середовища.

2. Розширення комерційного співробітництва. Підписання Меморандуму про взаєморозуміння щодо комерційної співпраці, який сприятиме участі американських компаній та українських компаній в економіках обох країн.

3. Забезпечити фінансування економічного зростання. Експортно-імпортний банк (EXIM) Сполучених Штатів виділив початкову суму підтримки - 3 млрд. дол. США для розвитку проєктів в агробізнесі, інфраструктурі, кліматі та енергетиці.

4. Зростання торгівлі та інвестицій. Періодичне проведення засідань Українсько-американської ради з торгівлі та інвестицій для вирішення наступних проблем: усунення регуляторних бар'єрів; припинення використання неліцензійного програмного забезпечення в українських органах державної влади; вирішення інших питань інтелектуальної власності та співпраці. Україна обіцяла ухвалити законодавство для здійснення надійного процесу перевірки інвестицій.

Важливим кроком для розвитку ефективної співпраці між Україною та США у торговельно-економічній сфері є організація зустрічей представників влади обох країн на високому рівні. Під час цих зустрічей представники країн можуть обговорювати широкий спектр питань на тему українсько-американських економічних відносин.

Найважливішими питаннями, вирішення яких може сприяти активізації торговельних відносин між Україною та США, є лібералізація ставок ввізного мита для українських товарів, сильний захист прав інтелектуальної власності в Україні та сталі домовленості щодо торговельних преференцій і зони вільної торгівлі між Україною та США.

Отже, економічне співробітництво між Україною та Сполученими Штатами зосереджується за такими ключовими напрямками:

1. Торгівля та інвестиції – найбільший обсяг товарообігу між країнами був у 2021 році – близько 4,4 млрд. дол. США.

2. Розширення доступу до ринку товарів і послуг обох країн, покращення інвестиційного середовища в Україні та посилення захисту прав інтелектуальної власності.

3. Підтримка економічних реформ в Україні щодо створення бізнес-клімату, сприятливого для торгівлі та інвестицій.

4. Інноваційна та технологічна співпраця, яка включає ініціативи з підтримки стартапів, сприяння цифровій трансформації та посилення кібербезпеки.

### 2.3. Культурно-гуманітарне партнерство України і США

Культурно-гуманітарна співпраця між Україною та США є важливою складовою стратегічного співробітництва. Це партнерство охоплює такі сфери як освіта, культура, наука, гуманітарна допомога та обмін досвідом.

Основні напрямки співпраці у цих сферах представлено на рис. 2.4.

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| у сфері освіти                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• програми обміну студентами та навчально-педагогічними працівниками; надання стипендій для українських студентів для навчання у США; підтримка освітніх реформ в Україні</li> </ul> |
| у сфері культури                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• реалізація спільних культурних проєктів, виставок, фестивалів та обмінів митцями</li> </ul>                                                                                        |
| в галузі наукових досліджень, інновацій та технологій | <ul style="list-style-type: none"> <li>• запровадження спільних проєктів та надання грантів для українських науковців</li> </ul>                                                                                            |
| надання гуманітарної допомоги                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• надання медичної допомоги, підтримка внутрішньо переміщених осіб та відновлення інфраструктури</li> </ul>                                                                          |

## **Рис. 2.4. Напрямки культурно-гуманітарного партнерства між Україною та США**

Примітка. Складено автором самостійно

Співпраця між Україною та США в освітній сфері є активною і багатогранною.

Ще до початку повномасштабної війни Україна та США почали серйозно співпрацювати у напрямку розвитку освітніх технологій та забезпеченні якості вищої освіти. Зокрема, в лютому 2018 року у Вашингтоні відбулась зустріч міністрів освіти України та США, на якій обговорювались питання реформування освіти та форми співпраці. Вивчався досвід США у розвитку чартерних шкіл та використання системи шкільних ваучерів.

Починаючи з 2014 року співпраця між Україною та США ще більше інтенсифікувалась. Зокрема, посольство США в Україні та USAID стали найбільшими партнерами у питаннях реформування вищої освіти в Україні.

У 2024 році під час візиту міністра освіти і науки України до США було започатковано реалізацію програм в українській системі освіти у 2024-2026 роках. Ці програми мають охопити понад 40 тис. дітей та 12 тис. учителів із найбільш вразливих категорій населення в Україні. Програмами передбачається інфраструктурна допомога, підвищення рівня якості навчання та розвиток неформальної освіти. На реалізацію програми «Освіта не може чекати» («Education Cannot Wait») фонд ООН з підтримки освіти в надзвичайних ситуаціях виділив 18 млн. дол. США. Реалізацією цього проєкту буде займатися Київська школа економіки (KSE) під керівництвом фінської гуманітарної організації «Finn Church Aid» [1].

Також МОН підписав 5-річну угоду із Смітсонівським інститутом США про використання освітніх програм в українських школах і розвиток STEM-освіти. Ця угода надає право Україні на переклад та адаптацію 24 освітніх



модулів Смітсонівського інституту (ігор, симуляцій та книг) до стандартів нової української школи (для дошкільнят та школярів 1-5 класів).

У 2024 році відбувся запуск багаторічного міжнародного проєкту «Світова ініціатива центрів науки для України» (World Science Centers Initiative for Ukraine — WSCI). Цей глобальний проєкт призначений передавати досвід впровадження освітніх програм провідних світових центрів для розвитку науки в Україні, особливо для внутрішньо переміщених дітей та молоді.

Україна співпрацює з впливовими міжнародними організаціями у США, а саме:

Theirworld - це міжнародна дитяча благодійна організація. Співпраця з цією організацією відбувається у сфері реалізації проєктів раннього розвитку дітей (Early Years); започаткування Музею математики; підтримка ініціативи під назвою «Коаліція девайсів». У 2022 році Theirworld передала Україні 70 тис. гаджетів.

IREX – це організація підтримки демократичних ініціатив та медіаграмотності, з якою МОН України співпрацює щодо реалізації проєктів у сфері медіаграмотності, наприклад, «Вивчай та розрізняй». Також IREX допомагатиме Україні реалізовувати проєкт із Смітсонівським інститутом під назвою «Наука в класі».

American Councils – це неприбуткова організація, яка підтримує проєкти з культурної дипломатії та академічних обмінів. З Україною American Councils співпрацює за програмами обміну FLEX, у підтримці ЗНО, академічної доброчесності та сприяння у викладанні англійської в дистанційному форматі.

Global Partnership for Education - багатостороння партнерська та фінансова платформа, яка допомагає підвищити ефективність освітніх систем в країнах, що розвиваються. В Україні планується запуск програми підтримки мультиплікатора GPE - інноваційного фінансового інструменту для стимулювання інвестування в освіту та освітні ініціативи в Україні.

USAID – відоме незалежне агентство федерального уряду США, яка співпрацює у боротьбі з корупцією; допомагає усунути наслідки російської агресії; сприяє економічному розвитку та енергетичній безпеці України. МОН України також активно співпрацює у напрямку розвитку тимчасових освітніх центрів, моделювання впливу на демографічну кризу та участі в «Коаліції девайсів».

Також, Міністерства освіти США і України співпрацюють за такими напрямками як розвиток білінгвальної освіти в Україні, підтримка учителів англійської мови, удосконалення програм підготовки менеджерів для закладів освіти, встановлення форматів допомоги українським дітям за кордоном тощо.

Співпраця між Україною та США в культурній сфері також є важливою складовою їх стратегічного партнерства. В Хартії стратегічного партнерства між США та Україною наголошено про важливість культурного обміну та співпраці в гуманітарній сфері між країнами.

Культурна співпраця охоплює різні напрямки, включаючи обмін мистецькими колективами, проведення спільних культурних заходів, виставок, фестивалів та освітніх програм. Прикладом є діяльність Національного фонду мистецтв і гуманітарних наук США, який активно підтримує культурні проекти України.

У вересні 2024 року відбулась зустріч міністрів культури країн G7, на якій США, оголосили про виділення 1 млн. дол. США Міжнародному центру з вивчення питань збереження та реставрації культурних цінностей (ICCROM) для захисту культурної спадщини України. Це фінансування є лише першою частиною ширшої програми США в сумі 7 млн. дол. США.

Проект «Стійка спадщина», який розрахований на 30 місяців, став важливим на шляху зміцненні міжнародного партнерства у збереженні української культурної ідентичності та історичної спадщини, яка знаходиться під військовою загрозою з 2022 року. Проект буде фінансуватися з Фонду посла

США для збереження культурної спадщини (AFSP) і буде сприяти ефективнішій координації між державними установами, місцевою владою та охороною культурних цінностей в Україні [22].

Також, між Україною та США функціонує багато спільних культурних проектів. Наприклад, Посольство США в Україні постійно підтримує різні культурні ініціативи, в тому числі, фінансування спільних проектів та презентацію американської культури на українських культурних фестивалях. Ці проекти можуть включати виставки, кінофестивалі, музичні виступи, майстер-класи та інші заходи, спрямовані на просування культурного обміну між двома країнами. крім цього, українська діаспора в США активно підтримує культурні проекти та організовує різні заходи та фестивалі, які сприяють збереженню та популяризації української культури в Америці.

Співпрацюючи в науці Україна та США мають намір продовжувати співробітництво у дослідженні та використанні космічного простору в мирних цілях, а також у реалізації інших взаємовигідних ініціатив у межах двостороннього науково-технічного співробітництва.

Україна та Сполучені Штати Америки підтверджують необхідність зміцнення інфраструктури охорони здоров'я України та її спроможності реагувати на пандемії, такі як пандемія COVID-19. Сполучені Штати вивчають шляхи надання Україні допомоги для досягнення цих цілей.

Сполучені Штати Америки допомагають Україні у наданні гуманітарної допомоги особам, які постраждали або були змушені переміщатися внаслідок збройної російської агресії в Донецькій та Луганській областях.

Отже, культурно-гуманітарне партнерство між Україною та Сполученими Штатами є важливим аспектом їхніх стратегічних відносин, які спрямовані на зміцнення зв'язків між людьми, збереження культурної спадщини та надання гуманітарної допомоги. Ось деякі ключові елементи цього партнерства:

1. Охорона культурної спадщини: США приймають активну участь у захисті та відновленні культурної спадщини України, особливо після повномасштабного вторгнення росії.

2. Освітні та професійні обміни, наприклад, функціонування Програми імені Фулбрайта та програми «Відкритий світ» сприяють співпраці між країнами.

3. Публічна дипломатія: США підтримують різні культурні та громадські дипломатичні ініціативи, спрямовані на сприяння інноваціям, науковим дослідженням і підприємництву в Україні.

4. Гуманітарна допомога: США надали значну гуманітарну допомогу Україні: продовольчу допомогу, медичне забезпечення та підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

### **РОЗДІЛ 3.**

## **УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ**

В сучасних умовах важливою складовою національної безпеки будь-якої держави виступає її кібербезпека. Російська агресія проти України відбувається не лише у військовій, політичній але і у інформаційній площині, що вимагає змін у безпековому середовищі країни, посилення мілітаризації кіберпростору та розбудови ефективної національної системи кібербезпеки з допомогою досвідчених зарубіжних партнерів.

Для України проблема кібербезпеки максимально загострилась у 2014 році, після початку російсько-української гібридної війни та незаконної анексії Криму.

Російські кібератаки також посилились перед повномасштабним вторгненням росії у лютому 2022 року і продовжились із більшою інтенсивністю після початку війни. Впродовж цих кібервторгнень найбільше постраждав державний та енергетичний, а також медійний, фінансовий, приватний та неурядовий сектори України.

Внаслідок російської зловмисної кібердіяльності відбувалось ускладнення розподілу медикаментів, харчових продуктів та гуманітарної допомоги; перешкоджання доступу до основних послуг; крадіжки даних та поширення дезінформації; розсилки фішингових електронних листів; використання шкідливого програмного забезпечення для знищення даних, стеження та викрадення інформації тощо.

Міжнародні організації та уряди передових країн світу не залишилися осторонь глобальних ризиків, пов'язаних із злочинною кібердіяльністю. ЄС,

США та НАТО активно реалізують ініціативи щодо нейтралізації кіберзагроз та захисту життєвоважливої інфраструктури в Україні.

Для посилення кібероборони України ЄС активізував роботу фахівців зі швидкого реагування на кіберінциденти в межах Постійного структурованого співробітництва (PESCO) у сфері безпеки та оборони. У березні 2022 року Україна стала учасником-контрибутором Об'єднаного центру передових технологій з кібероборони НАТО.

Також підтримують Україну неурядові і приватні структури, які проводять різні заходи для досягнення кіберстійкості країни. Зокрема, такі приватні компанії, як Google, Microsoft, Amazon допомагають Україні виявляти кібератаки та протидіяти їм. «Європейський центр передового досвіду з протидії гібридним загрозам» також посилив співпрацю з Україною. Незалежні хакери допомагають Україні тим, що здійснюють значну кількість кіберконтратак на державний, безпековий, банківський та медійний сектори в росії.

Важливою у кіберспівпраці є допомога США, які є безумовним лідером у сфері цифрових технологій та озброєння у кіберпросторі. Сполучені Штати та Україна вже тривалий період часу працюють як партнери у сфері кібербезпеки, спільно протидіють гібридним загрозам, борються з поширенням дезінформації та удосконалюють інфраструктуру кібербезпеки України. Особливу підтримку у розвитку сфери кібербезпеки та проведення системних заходів у її забезпеченні Україна отримала в період російської агресії, після з 2014 року.

З 2017 року між Україною і США розпочато діалог з питань кібербезпеки. В рамках першої двосторонньої зустрічі передбачалось 5 млн. дол. США на зміцнення спроможності України щодо запобігання, зменшення впливу та реагування на кібератаки [23].

А у 2020 році під час третього Кібердіалогу України та США сполучені Штати повідомили про надання додаткових 8 млн. дол. США на українську кібербезпеку, у додаток до 10 млн. дол. США, які були виділені впродовж у 2017-

2018 років. Частину цих коштів планувалось витратити на новий проєкт з кібербезпеки Агентства США з міжнародного розвитку. Метою цього проєкту стало розширення потенціалу кібербезпеки України шляхом проведення правової та регуляторної реформи; залучення приватного сектору; збільшення кількості фахівців у галузі ІТ тощо [20].

На реалізацію проєкту США запланували 38 млн. дол. впродовж 4 років. Очікується, що виділене фінансування сприятиме підвищенню рівня кіберзахисту та кібербезпеки критичної інфраструктури; розробці та реалізації оновленої кіберстратегії; покращенню реагування на засоби обміну інформацією та інциденти; підвищенню рівня обізнаності щодо питань кібербезпеки; підготовка кадрів з цифрової криміналістики та захисту систем промислового управління.

Також, у 2018 році Конгрес США підтримав закон «Ukraine Cybersecurity Cooperation Act of 2017», у якому закріпив основні принципи співробітництва між Україною та США у сфері кібербезпеки. Ключовими напрямками співпраці були: вдосконалення урядових систем безпеки, в першу чергу тих, які захищають критичну інфраструктуру в Україні; зменшення залежності інформаційно-комунікаційних технологій від росії; покращення співробітництва та обміну інформацією з питань кібербезпеки. Вартість проєктів у сфері кібербезпеки мала досягти 500 млн. дол. США у 2019-2022 рр. [20].

До повномасштабної війни у центрі уваги українсько-американської кіберспівпраці знаходились такі напрямки як: технологічне забезпечення зв'язку п'ятого покоління (5G); розвиток кіберпотенціалу та забезпечення міжнародного цифрового інформаційного простору, а саме: участь у багатосторонніх заходах (форумах, самітах, конференціях), вирішення питань публічної відповідальності внаслідок кібератак [20].

У червні 2023 року в Естонії відбувся 5-й Кібердіалог між Україною та США – своєрідна дискусія між країнами на які обговорюються питання

кіберполітики. Під час цього діалогу обговорювались перспективи довгострокового розвитку кібербезпеки у цифровій сфері України; напрямки потенційної майбутньої співпраці у кібернетиці між Україною та США; питання обміну досвідом та підвищення рівня кібернетичної та цифрової стійкості.

Загалом, у рамках цієї підтримки, починаючи з 2016 року, США надали кібердопомоги Україні на суму понад 120 млн. дол. США, з яких:

- 1) у 2022 році – 82 млн. дол. США;
- 2) у 2023 році – 37 млн. дол. США [16].

Основна мета такої допомоги - посилити спроможність України у виявленні, стримуванні та реагуванні на кіберінциденти та загрози. Крім цього, важливим завданням також є захист критично важливих мереж та цифрової інфраструктури країни.

Важливою також є співпраця між урядовим інституціями України та США. Так, у 2024 році Національний банк та Міністерство фінансів США підписали Меморандум про взаємодію та співробітництво у сфері кібербезпеки. Згідно цього документу Україна отримуватиме всебічну допомогу для подальшої розбудови можливостей її кіберзахисту у банківській та фінансовій сфері. Фахівці Мінфіну США допомагатимуть підвищувати потенціал кіберстійкості фінансової системи України та посилювати її спроможність у швидкому реагуванні на кіберінциденти.

Сполучені Штати також є важливими партнерами у сфері енергетичної безпеки України, які підтримують її зусилля у енергетичній незалежності; декарбонізації економіки та дерегуляції енергетичного сектору; диверсифікації поставок енергоносіїв; у інтеграції з енергосистемою Європи та модернізації ядерного сектору тощо.

З 2014 по 2022 роки США виділили Україні понад 160 млн. доларів США на технічну підтримку і зміцнення енергетичної безпеки [40]. Левова частина цієї підтримки допомогла Україні підготуватися до її з'єднання з європейською



електромережею ENTSO-E, яке відбулось у березні 2022 року. Що стало критично важливим з огляду на дії росії, які були спрямовані на зрив електропостачання та розподілу в Україні.

У листопаді 2022 року у час нападів росії на енергетичну інфраструктуру України держсекретар Блінкен під час зустрічі G7+ в Бухаресті заявив, що уряд Сполучених Штатів надає понад 53 млн. дол. США для придбання критичного обладнання для електроенергії: розподільних трансформаторів, автоматичних вимикачів, розрядників перенапруги, роз'єднувачів, транспортних засобів та іншого обладнання, яке допоможе українцям пережити зиму. Ця допомога надавалась додатково до 55 млн. дол. США екстреної підтримки енергетичного сектора у відновленні аварійного тепло- та електропостачання для місцевих громад, які постраждали від нападів Росії.

Загалом, після вторгнення росії 24 лютого 2022 року, уряд США виділив майже 32 млрд. дол. допомоги Україні і в тому числі 145 млн. дол. США на допомогу на відновлення, підтримку та зміцнення енергетичного сектору України. США допомагали у таких сферах як інтеграція в ЄС, підтримка сектору природного газу, ядерної безпеки та гуманітарної допомоги українцям для подолання наслідків нестачі енергії.

Конкретними прикладами підтримки енергетичної безпеки України є діяльність USAID і Міністерство енергетики США (DOE)

1. USAID здійснює високопріоритетні закупівлі у енергетичному секторі, призначені для сфер аварійного виробництва електроенергії, ремонту електросистем, природного газу, опалення. Агентство відповідає за майже 80 млн. дол. США . Закупівлі зосереджені на постачанні мобільних котелень та відповідного обладнання, а також додаткових ремонтних матеріалів для електроенергетичної системи. Очікувалося, що ця допомога мала забезпечити опаленням 7 млн. цивільних у 19 областях у 2023 році.

Також була надана аналітична, методологічна та технічна допомога Укренерго щодо екстреної синхронізації з Європейською мережею системних операторів передачі електроенергії (ENTSO-E) 16 березня 2022 року; комерційного експорту в червні 2022 року; переналаштування парку генерації України для виконання вимог України з каталогу заходів ENTSO-E; підвищення гнучкості та стійкості газотранспортної системи.

Крім цього, була надана аналітична та технічна підтримка комітету Верховної Ради України з питань енергетики, в результаті якої було прийнято Закон України про зберігання, що відповідає європейським нормам; про заснування корпоративних договорів купівлі електроенергії для відновлюваної енергетики та інші.

Міністерство енергетики США (DOE) співпрацювало з Міністерством енергетики України щодо збору, перевірки та допомоги у визначенні пріоритетності списків аварійного електрообладнання для ремонту та стабілізації мережі. Також на рівні генеральних директорів приватного сектору США та державних комунальних підприємств і виробників було залучено обладнання для електромереж, сумісного з українською системою, на суму 35 млн. дол. США і 17,5 млн. дол. США для його транспортування цього обладнання [40].

Міністерство енергетики США допомагало у роботі з повної інтеграції України в ENTSO-E, а саме: сприяло у фінансуванні аналізу енергетичної інфраструктури; зборі супутникових даних; аналізі для картографування системи; у сфері кібербезпеки.

В Україну зі США доставлялося аварійне дизельне паливо та інша критично важлива продукція, необхідна для безпечної роботи українських АЕС, а також DOE закупило три аварійних резервних дизель-генератори для підвищення безпеки станції у разі зникнення електроенергії за межами підприємства.

Державний департамент США надає технічну підтримку «Нафтогазу» та «Укргазвидобування» для просування реформи корпоративного управління, збільшення внутрішнього видобутку газу, забезпечення стратегічного планування та оцінки критичних підземних і надземних технічних питань, які впливають на основні бізнес-функції компанії.

Державний департамент розробляє нові програми, спрямовані на скорочення викидів, декарбонізацію та диверсифікацію, щоб підтримати амбітні цілі України щодо чистої енергетики та клімату, а також подолати наслідки скорочення поставок природного газу з Росії.

Також Держдепартамент США очолював десятирічну роботу уряду щодо розробки та розширення реверсних маршрутів природного газу (із заходу на схід) для посилення енергетичної безпеки Європи та України. Тепер Україна може імпортувати природний газ з Європи, що позбавило Україну необхідності купувати природний газ у Газпрому.

У вересні 2023 року між урядами США та України було підписано Меморандум щодо співпраці у забезпеченні стійкості енергетичної системи України [8]. Співпраця у цій сфері передбачає відновлення критичної інфраструктури, реформування енергетики, розвиток розподіленої генерації, та сприяння у післявоєнному переході до низьковуглецевої, конкурентоспроможної та інтегрованої енергетичної економіки.

Учасники меморандуму погодили такі основні напрями співпраці:

- відновити пошкоджену електро-, теплоенергетичну та газову інфраструктуру України;
- підвищити стійкість української електроенергетичної системи (особливо щодо перебоїв в електропостачанні у таких важливих секторах як опалення, водопостачання, водовідведення, транспорт, телекомунікації і охорона здоров'я);
- розвивати розподілену газову генерацію (у т. ч. турбіни CCGT американського виробництва);

- активніше впроваджувати розподілену генерацію з відновлюваних джерел енергії в сфері електро- та теплоенергетики;

- удосконалити зв'язок між Україною та газовими і електричними мережами Європи;

- реформувати енергетичний сектор України за правовими нормами Європейського Союзу та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;

- співпрацювати у сфері цивільної ядерної енергетики;

- захищати критично важливу енергетичну інфраструктуру тощо.

Сполучені Штати нададуть Україні допомогу в розмірі 522 млн. дол США, з яких 422 млн. дол. США – допомога в сфері енергетики, а решту 100 млн. дол США Сполучені Штати виділять якщо Україна виконає певні умови, а саме: у жовтні 2023 року буде затверджено новий статут та створена Наглядова рада ТОВ «Оператор ГТС України»; у листопаді 2023 року буде розпочато процедуру проведення конкурсу на обрання членів Наглядової ради НАЕК «Енергоатом»; у грудні 2023 року – буде утворено ПАТ «Енергоатом».

Співпраця між Україною та Сполученими Штатами в енергетичному секторі зосереджується в основному на зміцненні енергетичної безпеки, диверсифікації джерел енергії та сприянні розвитку сталої енергетики. Ось деякі ключові аспекти цієї співпраці:

- Підтримка енергетичної безпеки: «з 2014 року США надали понад 160 мільйонів доларів технічної підтримки для зміцнення енергетичної безпеки України» [21]. США підтримують відновлення пошкодженої електроенергетичної, тепло- та газової інфраструктури України та покращення стійкості основних послуг, таких як опалення, водопостачання та каналізація.

- Співпраця у проєктах, спрямованих на просування енергоефективності, відновлюваних джерел енергії та технологій чистої енергії.

- Допомога в інтеграції ринків України з ринками Європейського Союзу, підвищуючи прозорість ринку та конкурентоспроможність.

## ВИСНОВКИ

Основними цілями стратегічного українсько-американського партнерства є підтримка суверенітету та територіальної цілісності України, особливо у час російської агресії, сприяння демократичним і соціально-економічним реформам в Україні, зміцнення її обороноздатності та інтеграції до євроатлантичних структур, розвиток торгівельних та інвестиційних зв'язків, співпраця у сфері енергетичної безпеки та диверсифікації, підвищення наукового і освітнього потенціалу, зміцнення культурних та гуманітарних зв'язків між народами.

Основним документом, що визначає засади та принципи партнерства України із США, є Хартія стратегічного партнерства США - Україна, яка була підписана у 2008 році і пізніше оновлена у 2021 році.

Стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами будується на спільних цінностях та взаємних інтересах і охоплює різні сфери.

В дипломній роботі проаналізовано наступні напрямки українсько-американської співпраці:

1. Безпека і оборона.
2. Економічне співробітництво.
3. Гуманітарна допомога та культурний обмін
4. Інформаційна та енергетична безпека.

Українсько-американська співпраця у військовій сфері триває з часу проголошення незалежності України у 1991 року. З тих пір між країнами-партнерами було підписано низку міждержавних військових договорів та сформовано основи правової бази у безпековому та військовому плані. З 2014 року структурний підрозділ Європейського командування Збройних Сил США співпрацює з Міністерством оборони США і ЗСУ та офіційно представляє Міністерство оборони США. Завдання цього підрозділу координувати та слідкувати за швидкою реалізацією процесу надання американської допомоги.

З 2014 р. по 2020 р. основна увага приділялась постачанню матеріально-технічної допомоги летального і нелетального призначення. А у 2016 р., після приходу нового Президента США Україні дозволили отримати зброю летальної дії та американські компанії змогли продавати зброю Україні без посередників.

Від початку російської агресії проти України майже 40 країн світу надали країні військову, фінансову та гуманітарну майже на 185 млрд. амер. дол. Найбільшими донорами були США та Німеччина. США надали Україні допомогу у розмірі майже 77 млрд. дол. США, що становило 0,3% від його ВВП.

Україна та Сполучені Штати Америки зацікавлені у розширенні співпраці щодо проведення економічних реформ, створення робочих місць, сприяння економічному зростанню, покращення інвестиційного середовища та розширення доступу до ринків товарів та послуг.

Серед торговельно-економічних партнерів США Україна займає 77 місце серед країн-імпортерів і 78 – серед країн, у які США експортують свою продукцію. Що ж стосується України, то за даними Державної служби статистики України у 2023 році в структурі експорту товарів з України, США займали 18 місце, а першу трійку очолювали Польща, Румунія і Китай. А серед країн-імпортерів в Україні – США займали 5 позицію, тобто країна є важливим економічним партнером України.

Починаючи з 2014 року обсяги експорту товарів та послуг зі США в Україну постійно змінювались У 2015 році, після подій Революції гідності та початку АТО в Україні, показник експорту досягнув свого мінімального значення – майже 0,9 млрд. дол. США. Наступне падіння експорту зі США було спричинене пандемією COVID-19 у 2020 році, що скоротило цей показник майже до 1,4 млрд. дол. США та негативно вплинуло на двосторонній товарообіг країн. І хоча у 2021 році ситуація дещо покращилась, однак, через повномасштабне вторгнення росії в Україну, експорт американських товарів в країну почав стрімко падати. Найбільшими товарними групами, які США продавали в

Україну: транспортне обладнання; масла, мінерали, вапно та цемент; машини та механічні пристрої.

Показник імпорту товарів і послуг у Сполучені Штати з України з 2014 до 2021 року повільно зростав (не враховуючи 2016 рік) і його максимальне значення становило майже у 2 млрд. дол. США у 2021 році. Однак, у 2023 році експорт зі Сполучених Штатів до України зменшився більше ніж у два рази порівняно з 2021 роком і майже на 27% порівняно з 2022 роком. Така тенденція свідчить про поступове скорочення торгівлі між двома країнами, через ризики, пов'язані з війною та економічною нестабільністю в Україні. Впродовж тривалого часу основними товарами, які імпортувалися з України до США були сільськогосподарські товари, метали, хімічні продукти та машинобудівна продукція.

Для України починаючи з 2014 року лише у 2015, 2022 та 2023 роках спостерігався показник позитивного сальдо торгового балансу зі США, що означало, що в ці роки український експорт перевищував американський імпорт і Україна більше продавала ніж купувала у США. Однак, така ситуація сталась швидше внаслідок стрімкого скорочення американського експорту через загрози і ризики, а не через покращення економічних показників в країні.

Культурно-гуманітарна співпраця між Україною та США є важливою складовою стратегічного співробітництва. Це партнерство охоплює такі сфери як освіта, культура, наука, гуманітарна допомога та обмін досвідом.

Сполучені Штати та Україна вже тривалий період часу працюють як партнери у сфері кібербезпеки, спільно протидіють гібридним загрозам, борються з поширенням дезінформації та удосконалюють інфраструктуру кібербезпеки України. Особливу підтримку у розвитку сфери кібербезпеки та проведення системних заходів у її забезпеченні Україна отримала в період російської агресії, після з 2014 року.



З 2017 року між Україною і США розпочато діалог з питань кібербезпеки. В рамках першої двосторонньої зустрічі передбачалось 5 млн. дол. США на зміцнення спроможності України щодо запобігання, зменшення впливу та реагування на кібератаки. У 2020 році під час третього Кібердіалогу України та США сполучені Штати повідомили про надання додаткових 8 млн. дол. США на українську кібербезпеку, у додаток до 10 млн. дол. США, які були виділені впродовж у 2017-2018 років. Частину цих коштів планувалось витратити на новий проєкт з кібербезпеки Агентства США з міжнародного розвитку, метою якого стало розширення потенціалу кібербезпеки України шляхом проведення правової та регуляторної реформи; залучення приватного сектору; збільшення кількості фахівців у галузі ІТ тощо.

Сполучені Штати також є важливим партнером у сфері енергетичної безпеки України, який підтримує її зусилля у енергетичній незалежності; декарбонізації економіки та дерегуляції енергетичного сектору; диверсифікації поставок енергоносіїв; інтеграції з енергосистемою Європи та модернізації ядерного сектору тощо.

З 2014 по 2022 роки США виділили Україні понад 160 млн. доларів США на технічну підтримку і зміцнення енергетичної безпеки. Левова частина цієї підтримки допомогла Україні підготуватися до з'єднання з європейською електромережею ENTSO-E, яке відбулось у березні 2022 року. Що стало критично важливим з огляду на дії росії, які були спрямовані на зрив електропостачання та розподілу в Україні.

Отже, стратегічне партнерство США і України можна вважати важливим фактором забезпечення стабільності та процвітання Європи та світу. Воно ґрунтується на взаємній повазі, довірі та співробітництві і є основою справжньої дружби між двома народами.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відрядження МОН до США: зміцнення співпраці та підтримка української освіти. URL: Відрядження МОН до США: зміцнення співпраці та підтримка української освіти | Міністерство освіти і науки України (mon.gov.ua)
2. Воєнно-політична співпраця України та США. URL: <https://www.polukr.net/uk/blog/2022/01/vojenno-polityczna-spivpracja-ukraini-ta-ssza/>
3. Гандзюра А. Стратегічне партнерство як інструмент реалізації міждержавних двосторонніх відносин. *Юридичний вісник*. 2020. №1. С. 376-383.
4. Закон про підтримку свободи України 2014. URL: [Закон про підтримку свободи України 2014 - Wikiwand](#)
5. Зовнішня торгівля товарами за країнами-партнерами у 2023 р. URL: Державна служба статистики України
6. Зовнішня торгівля України товарами за I квартал 2024 року. URL: Зовнішня торгівля України товарами за I квартал 2024 року | Державна служба статистики України
7. Кушнір Н.О., Стегура О. Р. Сучасний стан та перспективи розвитку торговельного співробітництва США та України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Випуск 39. С. 104-109.
8. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо співпраці у забезпеченні стійкості енергетичної системи України. URL: МЕМОРАНДУМ ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ між Урядом України та Урядом США щодо співпраці у забезпеченні стійкості енергетичної системи України - U.S. Embassy in Ukraine
9. Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво в галузі оборонних та військових відносин між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США. URL: [Меморандум про взаєморозуміння і співр... | Від 27.07.1993](#)

10. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL: [Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї](#) | від 05.12.1994

11. Можливі механізми військово-політичної співпраці між США та Україною. URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/mozhlyvi-mehanizmy-vijskovo-politychnoyi-spivpratsi-mizh-ukrayinoyu-ta-ssha/>

12. Основні зустрічі президентів України та США: історія питання. URL: [Зустрічі президентів України та США — як розвивались україно-американські відносини](#) » Слово і Діло

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Партнерство заради миру. URL: [Партнерство заради миру Рамковий документ](#) | від 10.01.1994

15. Пирожик О. В. Про необхідність використання Україною позитивного досвіду США з питань розбудови системи інформаційної безпеки. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2021. №2 (16). URL: (PDF) [Про необхідність використання Україною позитивного досвіду США з питань розбудови системи інформаційної безпеки](#)

16. Підсумки Кібердіалогу між США та Україною 2023 року. URL: [Підсумки Кібердіалогу між США та Україною 2023 року — ІЖ "Кібербез"](#)

17. Підтримка спільних проєктів та \ або представлення американського контенту на українських культурних фестивалях. URL: [Підтримка спільних проєктів та \ або представлення американського контенту на українських культурних фестивалях - U.S. Embassy in Ukraine \(usembassy.gov\)](#)

18. Соник В. Д., Карпишин Н. І. США та Україна: співробітництво у військовій сфері в час російської агресії / збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми міжнародних

відносин і регіональних досліджень» (1 листопада 2024 р., ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, Україна).

19. Соник В. Д., Карпишин Н. І. Україна і США: торговельно-економічні відносини в період російської агресії / *збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва» (17 грудня 2024 року, Львів).*

20. Стежко С. М., Шевченко Т. О. Сучасний досвід США у сфері забезпечення кібербезпеки. *Інформація і право*. 2021. №2(37). С. 139-144

21. США виділять \$53 мільйони на термінове постачання Україні критично важливого електрообладнання URL: <https://elcomart.com/show/print/486169.html>

22. США виділили 1 мільйон доларів для захисту культурної спадщини України. URL <https://elcomart.com/show/print/486169.html>: США виділили 1 мільйон доларів для захисту культурної спадщини України | Кабінет Міністрів України (kmu.gov.ua)

23. США нададуть Україні понад \$5 мільйонів для кібербезпеки. URL: США нададуть Україні понад \$5 мільйонів для кібербезпеки - BBC News Україна

24. США-Україна: зміцнення оборонного співробітництва. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/10/18/ssha-ukrayina-zmicznennya-oboronnogo-spivrobitnytstva/>

25. Торговельно-економічне співробітництво. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-ssha/torgivelno-ekonomichne-spivrobitnictvo>

26. Угода щодо реалізації програми та проектів міжнародної допомоги у військовій сфері. URL: [Угода між Урядом України та Урядом Спо... | від 08.12.1999](#)

27. Указ Президента України «Про воєнну доктрину України» №555 від 24.09.2015. URL: Про Воєнну доктрину України | від 15.06.2004 № 648/2004

28. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України» URL: [Про рішення Ради національн... | від 26.08.2021 № 448/2021](#)

29. Указ президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: [УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №392/2020 — Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)

30. Україна та США поглиблюють співпрацю у торговельно-економічній сфері. Міністерство економіки України: офіційний вебсайт. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=da4aeacd-8ccf-4a42-b1f2fce8304931f5&title=UkrainaTaSshaPoglibliuiutSpivpratsiuUTorgovelnoeconomichniiSferi>

31. Україна та США. Договірні-правова база. Посольство України в Сполучених Штатах Америки : вебсайт. URL: <https://usa.mfa.gov.ua/>

32. Українсько-американські відносини. URL: <https://uk.wikipedia.org>

33. Хартія стратегічного партнерства США-Україна. 2021. URL: Хартія стратегічного партнерства США - Україна - U.S. Embassy in Ukraine

34. Хартія Україна-США про стратегічне партнерство. 2008. URL: Хартія Україна-США про стратегічне пар... | від 19.12.2008

35. Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва. 1994. URL: [Хартія українсько-американського партн... | від 22.11.1994](#)

36. Харитонов Р. Ф. Міжнародно-правовий аспект відносин між Україною та США *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* Серія 18. Право. Випуск 36. Одеса: Видавничий дім “Гельветика”, 2021. С. 83. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2021.36.12>

37. Шемчук В. Національна стратегія кібербезпеки США: досвід для

України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 119-124.

38. Який обсяг військової допомоги надали США Україні з початку повномасштабної війни. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/09/26/infografika/polityka/yakyj-obsyah-vijskovoyi-dopomohy-nadaly-ssha-ukrayini-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny>

39. Які країни-союзники роблять найбільший внесок у перемогу України URL: Допомога Україні – які країни виділили найбільше допомоги відносно власного ВВП » Слово і Діло (slovoidilo.ua)

40. Energy Security Support to Ukraine. URL: Energy Security Support to Ukraine - United States Department of State

41. National Cyber Strategy of the United States of America. (2018). (n.d.). URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2018/09/National-Cyber-Strategy.pdf>

42. Trade map. URL: <https://www.trademap.org>

43. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com>

44. U.S. Trade with Ukraine URL: <https://www.bis.doc.gov/index.php/country-papers/2519-ukraine-2018-dataportal/file>